

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten oleskeluoikeuden yhteydestä opintotukioikeuteen. Covid-19-epidemiasta johtuva opintojen aloittamisen estyminen ja opintojen viivästyminen ehdotetaan otettavaksi huomioon opintolainahyvityksen ehdoissa. Opintojen viivästyminen ehdotetaan huomioitavan myös opintolainavähennyksen ehdoissa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Ehdotukset ja niiden pääasialliset vaikutukset.....	8
4 Lausuntopalaute.....	10
5 Säännöskohtaiset perustelut.....	11
6 Voimaantulo	15
7 Suhde talousarvioesitykseen.....	15
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	15
LAKIEHDOTUS	17
Laki opintotukilain muuttamisesta.....	17
LIITE	20
RINNAKKAISTEKSTI.....	20
Laki opintotukilain muuttamisesta.....	20

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten oleskeluoikeus ja opintotukioikeus

Euroopan unionin kansalaisen oikeus Suomen valtion opintotukeen määräytyy sekä kansallisen lainsäädännön että EU-lainsäädännön nojalla. Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta (*Yhdistynyt kuningaskunta*) on eronnut 1.2.2020 Euroopan unionista Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä tehdyllä erosopimuksella (EUVL 12.11.2019, 2019/C 384 I/01), joka on tullut voimaan 1.2.2020. Sopimus on unionisopimus ja sellaisenaan sovellettavaa oikeutta. Erosopimuksessa on kuitenkin määräyksiä, joissa jäsenvaltioille ja Yhdistyneelle kuningaskunnalle jätetään erosopimuksen mukaisten oleskeluoikeuksien hakemisen osalta harkintavaltaa menettelyihin ja aikatauluihin. Hallitus antoi kesäkuussa 2020 eduskunnalle esityksen laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta (HE 96/2020 vp). Esityksen mukaisesti on annettu 1.10.2020 voimaan tuleva laki Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta (666/2020), jonka mukaan erosopimuksessa määrättyä hakumenettelyä sovelletaan Suomessa, kun Suomessa asuvien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä Euroopan unionin oikeuteen perustuva oleskeluoikeus vaihdetaan hakemuksesta erosopimuksen mukaiseen oleskeluoikeuteen. Opintotukilaisissa (65/1994) muun kuin Suomen kansalaisen oikeus opintotukeen määräytyy laillisen oleskeluluvan perusteella. Täten opintotukilaisissa on tarpeen säätää siitä, kuinka turvataan Suomessa erosopimuksen mukaisen oleskeluoikeuden saaneiden Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä opintotukioikeus.

Covid-19-epidemia

Suomessa vallitsivat 16.3.—13.5.2020 covid-19-epidemian (*koronavirusepidemia*) vuoksi valmiuslain (1552/2011) 3 §:n 3 ja 5 kohdassa tarkoitetut poikkeusolot. Valtioneuvosto antoi 17.3.2020 ja 6.4.2020 covid-19-epidemiaan liittyvien poikkeusolojen vuoksi asetukset varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista (126/2020 ja 191/2020, jäljempänä *soveltamisasetukset*). Soveltamisasetuksilla rajoitettiin opetustoiminnan ja muun toiminnan järjestämisvelvollisuutta eri koulutusasteilla. Korkeakoulujen osalta soveltamisasetuksissa säädettiin muun muassa siitä, että korkeakoululla ei ole velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta siten, että opiskelija voi suorittaa opinnot säädetyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa, jos korkeakoulu päättää koulutuksen järjestämisestä opetussuunnitelmasta poikkeavilla tavoilla. Asetukset olivat voimassa 18.3.—13.5.2020. Lisäksi aluehallintovirastot antoivat 17.3.2020 ja 8.4.2020 tartuntatautilain (1227/2016) nojalla päätökset oppilaitosten, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tilojen sulkemisesta 18.3.—13.5.2020.

Etäopetus korkeakouluissa jatkuu hallituksen suosituksen mukaisesti pääsääntöisesti lukuvuoden 2020—2021 loppuun saakka. Koronavirusepidemian mahdollisen jatkumisen vaikutukset opintojen järjestämiseen liittyviin korkeakoulujen lakisääteisiin velvoitteisiin ja opiskelijoiden oikeusturvaan on lisäksi huomioitu määräajan voimassa olevin lainsäädännöllisin muutoksilla. Yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia on muutettu yliopistolain 39 ja 40 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (515/2020) ja ammattikorkeakoululain 14 ja 29 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (516/2020) väliaikaisesti siten, että opiskelijaksi hyväksytyt voisi

ilmoittautua ensimmäisenä lukuvuonna poissa olevaksi myös silloin, kun hän on estynyt aloittamasta opintojaan covid-19-epidemiaan liittyvän viranomaismääräyksen vuoksi taikka muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä. Lisäksi korkeakouluilla ei ole velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta siten, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon laissa säädettyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa, jos opetussuunnitelmaan kuuluvia opintoja ei ole mahdollista järjestää epidemian vuoksi. Tällaisista opetusjärjestelyjen muutoksista johtuvat viivästykset opintojen etenemisessä otetaan huomioon opiskeluoikeuden jatkamista koskevaa päätöstä tehtäessä. Lakimuutokset tulivat voimaan 1.8.2020 ja ovat voimassa 31.7.2021 asti. Covid-19-epidemia on levinnyt maailmanlaajuisesti vaikeuttaen siten myös ulkomailla opiskelun edellytyksiä. Opintojen suorittaminen voi estyä ulkomailla esimerkiksi matkustusrajoitusten, oleskelulupaan liittyvien rajoitusten tai muiden epidemiaan liittyvien viranomaisten määräysten vuoksi.

Poikkeuksellisten ja rajoitettujen opiskelijajärjestelyjen ohella epidemia on voinut heikentää myös opiskelijoiden opiskelukykyä. Epidemiasta aiheutuvat huolet ovat voineet lisätä mielen-terveyden kuormitusta. Osalle opiskelijoista epidemia on aiheuttanut myös taloudellisia huolia lomautusten vuoksi tai töiden ja siitä saatavien työtulojen lakattua. Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden vaikeutuminen on lisäksi voinut heikentää erityisesti näiden palvelujen tarpeessa olevien opiskelijoiden elämänhallintaa ja arjessa selviytymistä.

Opintolainahyvityksen ja opintolainavähennyksen saamisen edellytyksenä on tutkinnon suorittaminen määräajassa. Opiskelijat eivät ole voineet varautua äkillisiin poikkeusoloihin ja korkeakouluja koskeviin rajoituksiin. Erityisesti opintojensa loppuvaiheessa olevat opiskelijat, jotka suunnittelivat valmistuvansa viimeisimmässä mahdollisessa määräajassa lukuvuoden 2019—2020 loppuun mennessä ovat vaarassa menettää oikeutensa opintolainahyvitykseen tai opintolainavähennykseen, jos tutkintoon vaadittavien opintojen loppuun saattaminen on viivästynyt covid-19-epidemiasta aiheutuvista syistä. Siten covid-19-epidemian vaikutus opintojen viivästymiseen olisi perusteltua huomioida erityisesti syyslukukautena 2020 korkeakoulututkinnon suorittaneiden kohdalla.

Covid-19-epidemian kehitystä ja sen vaikutuksia opiskeluedellytyksiin ei voida ennakoida tässä vaiheessa vielä pidemmälle tulevaisuuteen, joten vuoden 2021 keväällä joudutaan arvioimaan uudelleen ehdotettujen joustojen toimivuutta, riittävyttä ja mahdollista laajentamistarvetta.

Esitys on valmisteltu yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

2 Nykytila ja sen arviointi

Opintotukilain soveltamisala

Opintotukilain 1 §:n 1 momentissa säädetään opintotukilain soveltamisalasta Suomen kansalaiselle ja pykälän 2 momentissa siitä, miten Suomen kansalaista koskevia opintotukilain säännöksiä sovelletaan myös muihin kuin Suomen kansalaisiin. Suomen kansalaista koskevia opintotukilain säännöksiä sovelletaan myös henkilöön joka Euroopan yhteisön lainsäädännön taikka Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu opintotukilain mukaiseen opintotukeen taikka jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa. Opintotukilain 1 §:n 3 momentissa säädetään opintotuen myöntämisestä ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu. Momentin 1—3 kohdassa säädetään oleskelulupatyypeistä, jotka ulkomaalaisella tulee olla.

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen 15 artiklan mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisilla sekä heidän perheenjäsenillään, jotka ovat unionin oikeuden mukaisesti oleskelleet vastaanottavassa valtiossa laillisesti viiden vuoden yhtäjaksoisen ajan tai direktiivin 2004/38/EY 17 artiklassa määritetyn ajan, on oikeus pysyvään oleskeluoikeuteen vastaanottavassa valtiossa. Lisäksi erosopimuksen 16 artiklan mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisilla sekä heidän perheenjäsenillään, jotka ovat ennen siirtymäjaksos päättymistä oleskelleet vastaanottavassa valtiossa laillisesti ja direktiivin 2004/38/EY 7 artiklassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti vähemmän kuin viisi vuotta, on oikeus pysyvään oleskeluoikeuteen erosopimuksen 15 artiklan ehtojen mukaisesti sen jälkeen, kun heidän oleskelunsa on kestänyt vaaditun ajan.

Jotta pysyvään oleskeluun Suomessa oikeutetulle erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvalle Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen voitaisiin myöntää opintotukea samoin edellytyksin kuin nykyisinkin, on opintotukilain soveltamisalasaännökseen lisättävä säännös Yhdistyneen kansakunnan kansalaisen ja hänen perheenjäseniensä oleskeluoikeudesta.

Opintolainahyvitys

Opintolainahyvityksestä säädetään opintotukilain 15 b—15 g §:ssä. Määräajassa korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja on tietyin edellytyksin oikeutettu opintolainahyvitykseen, jonka määrä on 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 2 500 euroa. Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainahyvityksen määrää laskettaessa otetaan huomioon opintolainaa enintään 400 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu suomalaisessa korkeakoulussa, tai enintään 700 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu ulkomaisessa korkeakoulussa. Opintolainaa otetaan huomioon yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siltä osin kuin tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otetaan huomioon viideltä kuukaudelta puolta lukuvuotta kohti.

Opintolainahyvitys myönnetään opintolainansaajalle, joka on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa tai vastaavan tutkinnon ulkomailla. Opintolainansaajalle voidaan myöntää opintolainahyvitys vain hänen ensimmäiseksi suorittamansa korkeakoulututkinnon perusteella. Jos opintolainansaaja on suorittanut sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ensimmäiseksi suoritetuksi korkeakoulututkinnoksi katsotaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, jollei opintolainahyvitystä ole myönnetty opintolainansaajan hakemuksesta jo alemman korkeakoulututkinnon perusteella.

Kansaneläkelaitos (*Kela*) tutkii ilman hakemusta korkeakoulun ilmoittaman opintojen aloittamispäivän ja tutkinnon suorittamispäivän perusteella, onko ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja tutkinnon suorittamisajan perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen. Jos opintolainansaaja on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon tai tutkinnon ulkomaisessa korkeakoulussa, Kela tutkii oikeuden opintolainahyvitykseen opintolainansaajan hakemuksesta. Hakemus on jätettävä Kelalle kahden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneen tulee toimittaa selvitys opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta. Jos opintolainansaaja on tutkinnon suorittamisen perusteella oikeutettu

opintolainahyvitykseen, Kela laskee rahalaitosten ilmoittamien tietojen perusteella opintotukilain 15 f §:ssä tarkoitetun opintolainahyvityksen määrän ja antaa asiassa päätöksen. Jos opintolainansaaja ei ole tutkinnon suorittamisaikaa koskevien tietojen tai rahalaitosten ilmoittamien tietojen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kela antaa asiassa päätösehdotuksen. Ehdotuksen mukainen päätös tulee voimaan, jos opintolainansaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä kirjallisesti asian käsittelemistä uudelleen.

Opintotukilain 15 c §:ssä säädetään opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamisaikavaatimuksesta ja 15 d §:ssä opintolainahyvityksestä opintojen viivästyessä. Opintolainansaajalla on 15 c §:n mukaan oikeus opintolainahyvitykseen, jos alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukukaudella tai jos sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkintojen yhteenlasketun säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella taikka ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella. Oikeus opintolainahyvitykseen on myös, jos ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukukaudella. Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaikavaatimus koskee myös ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettua tutkintoa. Opintotukilain 15 c §:n 3 momentin mukaan tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

Opintolainahyvityksen tarkoituksena on ollut kannustaa suorittamaan ensimmäinen tutkinto määräajassa. Opintotukilain 15 d §:n mukaan opintolainansaaja on kuitenkin oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on lain 15 c §:ssä säädettyä pidempi tietyin edellytyksin. Suorittamisaika voi olla pidempi, jos opintolainansaaja on ollut suorittamassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta, saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain (568/2007) mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Suorittamisaikavaatimusta voidaan pidentää lisäksi lapsen hoitamisen perusteella saadun sairausvakuutuslain mukaisen vähintään 30 päivän mittaisen äitiys-, isyys- tai vanhempainrahajakson perusteella. Lapsen hoitamisen perusteella määräaikaa voidaan pidentää rajoituksetta. Muiden mainittujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidentetään enintään kahdella lukuvuodella. Ulkomailla korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on enintään kolme kuukautta 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos tutkinnon suorittamisaikaa on pidentänyt ulkomaisen korkeakoulun 3 §:stä poikkeava lukukauden määritelmä ja tutkintotodistuksen myöntökäytäntö.

Opintolainahyvityksen säännöksiä sovelletaan henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ensimmäistä korkeakoulututkintoa varten 1.8.2014 tai sen jälkeen sekä myös henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ennen 1.8.2014 mutta joka on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1.8.2014 tai sen jälkeen.

Vuonna 2019 opintolainahyvityksen sai ammattikorkeakoulussa 9 543 ja yliopistossa 1 887 korkeakoulututkinnon suorittanutta opintolainansaajaa. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla keskimääräinen hyvitys oli 3 600 euroa, mikä edellyttää noin 11 500 euron lainaa. Yliopistotutkinnon suorittaneilla keskimääräinen hyvitys oli puolestaan noin 5 000 euroa, mikä edellyttää 15 000 euron opintolainaa. Vuonna 2020 hyvityksen saajia arvioidaan olevan noin 13 000,

joista ammattikorkeakoulututkinnon suorittajia olisi noin 10 000 ja yliopistotutkinnon suorittajia olisi noin 3 000. Menojen arvioidaan olevan vuonna 2020 noin 55 miljoonaa euroa. Hyvitysmenojen arvioidaan olevan 2021 yli 60 miljoonaa euroa, jossa on otettu huomioon yliopistossa tavoiteajassa valmistuvien määrän kasvu. Vuonna 2021 hyvityksensaajia arvioidaan olevan noin 15 000, joista 1/3 olisi yliopistotutkinnon suorittaneita ja 2/3 ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita.

Hyvityksen tarkoituksena on ollut parantaa opintolainan käytettävyyttä opintojen rahoitusmotona ja kannustaa valmistumaan määräajassa. Opintolainan käyttö on kasvanut erityisesti viime vuosina. Lainan käytön kasvun taustalla on elinkustannusten kasvu, opintotuen lainapainotteisuuden kasvu sekä alhainen korkotaso. Korkea-asteen tukiaikaa lyhennettiin ja korkea-asteen opintorahan määrät yhtenäistettiin toisen asteen opintorahan tasolle 1.8.2017.

Covid-19-epidemia on vaikeuttanut tutkinnon suorittamista määräajassa. Opiskeluedellytysten vaikeutumisen tulisi siten huomioida opintolainahyvityksen ehdoissa ja erityisesti tutkinnon suorittamisajan laskennassa ja opintojen viivästyessä. Potentiaalisia opintolainahyvityksen piiriin tulevia uusia opintolainansaajia, joiden opintojen aloittaminen ei ole ollut mahdollista syksyllä 2020 koronaepidemian vuoksi, arvioidaan olevan noin 200—400.

Useat ulkomaiset korkeakoulut ovat ohjeistaneet tai antaneet määräyksiä ulkomaisille opiskelijoille muuttuneista opetusjärjestelyistä tai opintojen aloitusajankohdan muutoksista. Opiskelijoille, jotka eivät voi matkustusrajoitusten vuoksi tulla maahan ja osallistua lähiopetukseen, tarjotaan yleensä online-opintoja tai opintojen aloitusajan kohdan siirtämistä.

Opintolainavähennys

Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen opintotukilain muuttamisesta annetun lain (1243/2013) voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita opintotukilain opintolainavähennystä koskevia säännöksiä. Opintolainavähennyksestä säädetään mainitun lain voimassa olleen opintotukilain 16 c—16 f §:ssä, tuloverolain (1535/1992) 127 d ja 127 e §:ssä sekä verotusmenettelyistä annetun lain (1558/1995) 16 ja 65 §:ssä. Oikeus verotuksen opintolainavähennykseen on opintolainan saajalla, joka opiskelijavalinnassa on ottanut vastaan opiskelupaikan alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa tai ammattikorkeakoulututkintoa varten 1.8.2005 tai sen jälkeen.

Opintolainavähennyksen ehtona on, että korkeakoulututkinto on suoritettu määräajassa ja verovelvollisella on opintolainaa. Opintolainavähennys on 30 prosenttia korkeakouluopintojen aikana kertyneen opintolainan 2 500 euron ylittävästä lainamäärästä. Vähennyksen enimmäismäärä perustuu enintään tutkinnon laajuuden perusteella laskettavaan lainamäärään. Kela ratkaisee verovelvollisen oikeuden opintolainavähennykseen ja sen enimmäismäärään. Opintolainavähennys tehdään suoraan verosta ja se toimeenpannaan verotuksessa verovelvollisen vuosittain maksamien opintolainan lyhennysten perusteella.

Oikeus opintolainavähennykseen myönnetään yliopistossa ylemmän korkeakoulututkinnon enintään kaksi lukuvuotta tutkinnon laajuutta pidemmässä ajassa suorittaneelle ja pelkän alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon yhden lukuvuoden tutkinnon laajuutta pidemmässä ajassa suorittaneelle. Ulkomaisessa korkeakoulussa korkeakoulututkinnon suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen vastaavin perustein. Tutkinnon suorittamisen määräaika voi olla kaksi lukuvuotta edellä mainittua pidempi, jos lainansaajan opinnot ovat viivästyneet asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta

annetun lain mukaisen palveluksen tai sairauden vuoksi. Määräaika voi lisäksi olla edellä mainittua kahta lukuvuotta pidempi lapsen hoitamisen vuoksi. Tällöin määräaikaa pidentävät äitiys- tai vanhempainrahakaudet.

Opintolainavähennyksessä tutkinnon suorittamisen määräaika on pidempi kuin opintolainahyvityksessä. Tutkinnsuoritusaikaa voidaan pidentää samoilla perusteilla kuin opintolainahyvityksessä.

Opintolainavähennyksen piiriin kuuluvien opintolainasaajien määrä on pienentynyt opintolainahyvityksen käyttöönoton myötä. Vuonna 2018 opintolainavähennys myönnettiin noin 6 200 opintolainansaajalle ja 2019 noin 4 400 lainansaajalle. Vuonna 2020 vähennyksen saajia on arviolta alle 2 000 keskimääräisen vähennyksen ollessa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella 1 400 euroa ja yliopistotutkinnon suorittaneella 3 500 euroa. Opintolainavähennyksen saajamäärä on vähenemässä, koska valtaosa sen piiriin kuuluneista opiskelijoista on valmistunut. Vuonna 2021 vähennyksen saajamäärä on todennäköisesti alle 1 000.

Opintolainavähennyksen piiriin kuuluvat vielä syyslukukautena 2013 ensimmäisen korkeakoulututkinnon suorittamisen aloittaneet opintolainansaajat. Opintolainavähennykseen voisi olla oikeus lähivuosina opintoja loppuun saattavilla opintolainansaajilla, jotka suorittavat esimerkiksi yliopistossa 330 tai 360 opintopisteen laajuisia korkeakoulututkintoja. Vähennykseen olisi oikeus myös niillä opiskelijoilla, joilla on useita lakisääteisistä perusteita tavallista pidempään suoritusaikaan. Esimerkiksi lasten saamisen ja hoitamisen perusteella suoritusaikavaatimusta voidaan pidentää muiden perusteiden lisäksi ilman rajoituksia.

Covid-19-epidemiasta johtuva opiskeluedellytysten vaikeutuminen maaliskuusta 2020 lähtien voi johtaa siihen, että lainansaaja ei täytäkään suoritusaikavaatimusta. Opintolainavähennyksen piiriin kuuluvien opintolainansaajien oikeutta opintolainavähennykseen voitaisiin turvata ottamalla huomioon covid-19-epidemiasta johtuva opintojen viivästyminen samalla tavalla kuin opintolainahyvityksen ehtoissa on tarkoitus huomioida.

3 Ehdotukset ja niiden pääasialliset vaikutukset

Opintotukilain soveltamisala

Opintotukilain soveltamisalasäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä huomioitaisiin niiden Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten tai heidän perheenjäsentensä oikeus opintotukeen, jotka ovat Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä tehdyn erosopimuksen perusteella hakeneet ja saaneet oleskeluoikeuden Suomessa. Opintotukea saavia Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia, joilla on oleskeluoikeus Suomessa, arvioidaan olevan lukuvuosittain noin 150. Näistä osa hakisi ulkomaalaislain 33 a §:ssä tarkoitetun oleskelulupakortin.

Ehdotuksen mukaan ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos hän on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen tai hänen perheenjäsenensä, hänen oleskeluoikeutensa perustuu erosopimukseen ja hänellä on erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisen hakumenettelyn perusteella annettu oleskeluoikeuden osoitukseksi ulkomaalaislain 33 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupakortti.

Opintolainahyvityksen ehdot

Covid-19-epidemia ja siitä aiheutuvat vaikutukset opiskeluedellytyksissä ehdotetaan otettavaksi huomioon opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamiseen käytetyn ajan laskennassa ja opintojen viivästyessä. Nykyisin tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun. Ehdotuksen mukaan tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan suomalaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun. Laskentasäännös olisi siten samanlainen suomalaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa ensimmäiset korkeakouluopinnot aloittavilla opintolainansaajilla.

Lisäksi ehdotuksen mukaan tutkinnon suorittamiseen käytetyn ajan laskennassa huomioitaisiin opiskelijan oikeus ilmoittautua ensimmäisenä lukuvuonna poissaolevaksi opiskelijaksi suomalaisessa korkeakoulussa tai se, että opiskelija on estynyt aloittamasta ensimmäiset korkeakoulututkintoon tähtäävät opinnot ulkomailla koronaepidemiaan liittyvien viranomais määräyksen tai muun epidemiaan liittyvän painavan syyn vuoksi. Laskentasäännön tarkennus koskisi tutkinnon suorittamisaikaa opintolainansaajalle, joka on ensimmäisen kerran saanut opiskeluoikeuden korkeakoulututkinnon suorittamiseksi lukuvuodesta 2020—2021 alkaen.

Ehdotetun muutoksen myötä hyvitykseen liittyvän tukiajan laskennassa ei siten huomioitaisi hyvityksen piiriin kuuluvilla korkeakouluopiskelijoilla poissaololukukausia kotimaassa taikka lukukausia, joina on ollut estynyt aloittamasta opinnot ulkomailla juuri covid-19-epidemiasta johtuvasta syystä. Alustavan arvion mukaan näitä opiskelijoita voisi olla 200—400.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka hänen tutkinnon suorittamiseen käyttämänsä aika on yhden lukukauden lain 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos hän on syyslukukauden 2020 aikana suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainahyvitykseen ja hän osoittaa opintojensa viivästyneen, koska hän ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja 15 c §:ssä säädettyssä ajassa covid-19-epidemiaan liittyvästä syystä.

Voimassa olevan lain mukaan tutkinnon suorittamisaikavaatimus on suhteutettu tutkinnon laajuuteen. Esimerkiksi sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika voi ylittää tutkintojen yhteenlasketun säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella. Ehdotettu muutos pidentäisi täten esimerkiksi 300 opintopisteen laajuisen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suoritusaikavaatimusta siten, että tutkinto tulisi suorittaa yleensä kuuden ja puolen vuoden sisällä ensimmäisen korkeakoulupaikan vastaanotosta. Vastaavasti esimerkiksi 210 opintopisteen laajuisen ammattikorkeakoulututkinnon suoritusaikavaatimus on pitenisi siten, että tutkinto tulisi yleensä suorittaa neljän ja puolen vuoden sisällä ensimmäisen korkeakoulupaikan vastaanotosta. Lisäksi opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa voidaan pidentää 15 d §:n 1 momentissa säädettyjen olosuhteiden perusteella. Säännöksessä perusteella syitä, joilla opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa voidaan pidentää ovat asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittaminen, sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan saaminen, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan eläkkeen tai korvauksen taikka kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen saaminen tai lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaisen äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan saaminen.

Tarkoituksena on, että syyslukukautena 2020 hyvityksen piiriin kuuluva korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja ei menettäisi oikeutta opintolainahyvitykseen sen vuoksi, että hän ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkintoon vaadittavia opintoja määräajassa covid-19-epidemiaan liittyvistä syistä. Korkeakoulututkinnon suorittaneita, joiden tutkinnon suorittaminen on viivästynyt covid-19-epidemian vuoksi, olisi arviolta joitakin kymmeniä.

Opintolainavähennys

Esityksen mukaan opintolainavähennyksen piiriin kuuluva opintolainansaaja olisi oikeutettu opintolainavähennykseen, vaikka tutkinnon suoritusajaksi olisi yhden lukukauden säädettyä pidempi, jos opintolainansaaja on syyslukukauden 2020 aikana suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainavähennykseen ja hän osoittaa opintojensa viivästyneen, koska hän ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja säädettyssä ajassa covid-19-epidemiaan liittyvästä syystä.

Tarkoituksena on siten, ettei opintolainavähennyksen piiriin kuuluvan korkeakoulututkinnon syyslukukautena 2020 suorittanut opintolainansaaja ei menettäisi opintolainavähennystä sen vuoksi, että hän ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkintoon vaadittavia opintoja määräajassa covid-19-epidemiaan liittyvistä syistä. Siten suoritusajavaatimus pitenisi yhden lukukauden samoin kuin opintolainahyvityksen piiriin kuuluvilla ehdotetaan pidennettäväksi. Opintolainavähennyksen piiriin kuuluvia korkeakoulututkinnon suorittaneita opintolainansajia, joiden tutkinnon suorittaminen on viivästynyt covid-19-epidemian vuoksi, arvioidaan olevan hyvin vähän.

4 Lausuntopalaute

Esityksestä pyydettiin lausunto oikeusministeriöltä, sisäministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, Kelalta, Arene ry:tä ja Unifi ry:ltä sekä keskeisiltä opiskelijajärjestöiltä (Osku ry, SAMOK ry, Sakki ry, SLL ry, SYL ry). Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Lukiolaisten Liitto ry eivät antaneet esityksestä lausuntoa.

Esityksessä ehdotettua sääntelyä Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten oleskeluoikeuden yhteydestä opintotukioikeuteen pidettiin lausunnoissa tarpeellisena. Sisäministeriö esitti lausunnossaan eräitä säännösten soveltamiseen liittyviä huomioita, joita on esityksessä otettu huomioon. Lausunnolla olleessa esityksessä ehdotettiin opiskelijoiden opintorahan määriä tarkistettavaksi vain, jos määrät nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tätä ehdotusta kannattivat erityisesti opiskelijajärjestöt, jotka esittivät myös huolensa opintorahan matalasta tasosta.

Kaikki lausunnonantajat kannattivat esityksen ehdotuksia huomioida covid-19-epidemiasta johtuva opintojen aloittamisen estyminen ja opintojen viivästyminen opintolainahyvityksen ehdoissa sekä opintojen viivästymisen huomioiminen opintolainavähennyksen ehdoissa. SAMOK ry, SYL ry ja Unifi ry toivat lausunnossaan esille tarpeen tarkastella tilannetta uudelleen keväällä 2021, koska opetusjärjestelyiden muuttuminen ja harjoitteluiden peruuntuminen vaikuttavat epidemian edelleen jatkuessa laajempaan opiskelijajoukkoon kuin pelkästään nyt opintonsa päättäviin.

Valtiovarainministeriö totesi lausunnossaan, että esitetyt muutokset tulee toteuttaa määrärahojen puitteissa, eikä niistä saa aiheutua lisämenoja. Valtiovarainministeriö ei kannata indeksisidonnaisuuden periaatteen muutosta, vaan katsoo ettei opintotuessa voida menetellä eri tavalla kuin muissa etuuksissa. Ehdotukseen liittyvien erilaisten näkemysten vuoksi indeksiehdon muutosta koskeva säädösehdotus ei sisälly hallituksen esitykseen.

Oikeusministeriön ja Kelan esittämät säädöstekniset tarkennukset 15 c §:ään on otettu huomioon esityksessä ja esityksen perusteluja on täsmennetty muun muassa tiedoilla poissaolevaksi ilmoittautuneista ensimmäisen vuoden opiskelijoista.

5 Säännöskohtaiset perustelut

Opintotukilaki

1 §. Soveltamisala. Voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään siitä, milloin muuhun kuin Suomen kansalaiseen sovelletaan opintotukilain säännöksiä. Voimassa olevan säännöksen mukaan Suomen kansalaista koskevia opintotukilain säännöksiä sovelletaan myös henkilöön, joka Euroopan yhteisön lainsäädännön taikka Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu opintotukilain mukaiseen opintotukeen, taikka jolla on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen 15 artiklan mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisilla sekä heidän perheenjäsenillään, jotka ovat unionin oikeuden mukaisesti oleskelleet vastaanottavassa valtiossa laillisesti viiden vuoden yhtäjaksoisen ajan tai direktiivin 2004/38/EY 17 artiklassa määritetyn ajan, on oikeus pysyvään oleskeluoikeuteen vastaanottavassa valtiossa direktiivin 2004/38/EY 16, 17 ja 18 artiklassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti. Lisäksi erosopimuksen 16 artiklan mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisilla sekä heidän perheenjäsenillään, jotka ovat ennen siirtymäjakson päättymistä oleskelleet vastaanottavassa valtiossa laillisesti ja direktiivin 2004/38/EY 7 artiklassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti vähemmän kuin viisi vuotta, on oikeus pysyvään oleskeluoikeuteen erosopimuksen 15 artiklan ehtojen mukaisesti sen jälkeen, kun heidän oleskelunsa on kestänyt vaaditun ajan. Ajanjaksot, joiden kuluessa henkilö on unionin oikeuden nojalla oleskellut tai työskennellyt vastaanottavassa valtiossa laillisesti ennen erosopimuksessa määrätyn siirtymäkauden päättymistä ja sen jälkeen, on laskettava osaksi aikaa, joka oikeuttaa pysyvän oleskeluoikeuden saamiseen.

Jotta pysyvään oleskeluun Suomessa oikeutetulle erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen voitaisiin myöntää pysyvän oleskeluoikeuden perusteella opintotukea samoin edellytyksin kuin nykyisinkin, ehdotetaan 1 §:n 2 momenttiin lisättäväksi uusi 3 kohta, jonka mukaan Suomen kansalaista koskevia tämän lain säännöksiä sovellettaisiin myös henkilöön, jolla on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen 15 artiklan mukainen oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa. Ehdotettu säännös on tarpeen, jotta ne pysyvään oleskeluun Suomessa oikeutetut Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä, jotka ovat oleskelleet Suomessa Euroopan unionin oikeuden nojalla ennen siirtymäkauden päättymistä ja jotka jatkavat oleskelua Suomessa siirtymäkauden päätyttyä, olisivat siirtymäkauden jälkeen opintotukilain säännöksiä sovellettaessa samassa asemassa kuin ne Euroopan unionin kansalaiset, joilla on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa. Ehdotettu uusi 3 kohta ottaisi huomioon myös ne Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä, joiden pysyvän oleskeluoikeuden edellytykset Suomessa täyttyvät erosopimuksen 16 artiklan mukaisesti erosopimuksessa tarkoitetun siirtymäkauden jälkeen. Erosopimuksessa määrätty siirtymäkausi kestää 31.12.2020 asti. Pykälän 2 momenttiin ei ehdoteta muita muutoksia, joten 2 momentin 1 ja 2 kohta vastaisivat voimassa olevan momentin 1 ja 2 kohtaa.

Opintotukilain 1 §:n 3 momentissa säädetään siitä, milloin ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos hän on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen tai hänen perheenjäsenensä, hänen oleskeluoikeutensa perustuu erosopimukseen ja hänellä on erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisen hakumenettelyn perusteella annettu oleskeluoikeuden osoitukseksi ulkomaalaislain 33 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupakortti.

Ehdotettu uusi 4 kohta on tarpeen, jotta opintotukilaissa tulisi otetuksi huomioon erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin kansalaisten oleskeluoikeuksien vaihto erosopimuksen mukaisiin oleskeluoikeuksiin. Siten jatkossakin erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voitaisiin myöntää opintotukea, jos hän on erosopimuksen mukaisesti hakenut ja saanut uuden oleskeluoikeuden. Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua hakumenettelyä mukaisesti niiden Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten, joilla on Euroopan unionin kansalaisuuden perusteella oleskeluoikeus Suomessa, oleskeluoikeudet muutettaisiin hakemuksesta erosopimuksen mukaisiksi oleskeluoikeuksiksi ja siitä annettaisiin kyseisen oikeuden osoittava asiakirja, jos vastaanottava valtio näin edellyttää.

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään velvoite, jonka mukaan erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä tulee hakea erosopimuksen mukaista oleskeluoikeutta Suomessa. Mainitussa laissa säädetään, että erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä maassa oleskeluun sovelletaan erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua hakumenettelyä. Erosopimuksen mukaista oleskeluoikeutta Suomessa voi hakea aikaisintaan kolme kuukautta ennen siirtymäkauden päättymistä ja hakemus on tehtävä viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua erosopimuksessa määrätyn siirtymäkauden päättymisestä, 30.9.2021 mennessä. Erosopimuksen mukaisen oleskeluoikeuden osoitukseksi annettaisiin ulkomaalaislain 33 a §:ssä säädetty oleskelulupakortti. Opintotukioikeus tutkittaisiin takautuen siitä alkaen, kun Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen on hakenut opintotukea opintoihinsa, vaikka oleskelulupakortin saaminen viivästyisi. Opintotukea hakemalle Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle tai hänen perheenjäsenelleen voitaisiin kuitenkin myöntää opintotukea ennen erosopimuksen mukaisen oleskelulupakortin saamista, jos hän osoittaisi oleskeluoikeutensa nykyisen järjestelmän mukaisella oleskeluasiakirjalla. Tällainen oleskeluasiakirja olisi esimerkiksi ulkomaalaislain 10 luvussa tarkoitettu rekisteröintitodistus tai unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortti.

Pykälän 3 momenttiin ei ehdoteta muita muutoksia, joten momentin 1—3 kohta vastaisivat voimassa olevaa momentin 1—3 kohtaa. Erosopimuksessa määrätyn siirtymäkauden jälkeen Suomeen tulevalle Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea 3 momentin 1 kohdan perusteella kuten muillekin kolmannen maan kansalaisille.

15 c §. *Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaika.* Pykälässä säädetään suorittamisajan laskennasta ja siihen sisältyvistä joustoista. Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi yhtenäisen soveltamiskäytännön ja tutkinnon suorittajien yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi pykälän 3 momenttia siten, että tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan

suomalaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitettujen tutkinnon suorittamislukukauden loppuun. Tarkoituksena on, että korkeakoulututkinnon suorittamisaika lasketaan samalla tavalla riippumatta siitä, onko ensimmäinen opiskeluoikeus korkeakoulututkintoon saatu suomalaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa.

Lisäksi pykälään ehdotetaan uutta 4 momenttia, jonka ensimmäisen kohdan mukaan tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan kuitenkin sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ollut läsnä oleva opiskelija, jos hän on edeltävänä lukukautena ollut poissa oleva opiskelija suomalaisessa korkeakoulussa yliopistolain 39 ja 40 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (515/2020) 39 §:n 4 momentin tai ammattikorkeakoululain 14 ja 29 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (516/2020) 29 §:n 4 momentin perusteella. Momentin toisen kohdan mukaan tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan kuitenkin sen lukukauden alusta, jona opiskelija on aloittanut korkeakoulututkinnon suorittamisen ulkomaisessa korkeakoulussa, jos hän on ollut edeltävänä lukukautena estynyt aloittamasta opintojaan ulkomaisessa korkeakoulussa covid-19-epidemiaan liittyvän viranomaismääräyksen vuoksi tai muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä.

Tarkoitus on, että edellä kuvatun mukaista ajanjaksoa, jona opiskelija ei voi suorittaa opintojaan, ei lasketa tutkinnon suorittamisaikaan. Opiskelija tulee osoittaa mikä on opintojen tosiasiallinen aloitusajankohta ja miten covid-19-epidemiaan liittyvä viranomaismääräys tai muu epidemiaan liittyvä painava syy on vaikuttanut opintojen aloittamiseen.

Lain 15 c §:n 4 momenttia sovelletaan laskettaessa tutkinnon suorittamisaikaa opintolainansaa-jalle, joka on ensimmäisen kerran saanut opiskeluoikeuden korkeakoulututkinnon suorittamiseksi lukuvuodesta 2020—2021 alkaen.

15 d §. *Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään ehdoista, joiden perusteella opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on 15 c §:ssä säädettyä pidempi.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi pykälään uusi 5 momentti, jonka mukaan opintolainansaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka hänen tutkinnon suorittamiseen käyttämänsä aika on yhden lukukauden 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos hän on syyslukukauden 2020 aikana suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainahyvitykseen ja hän osoittaa opintojensa viivästyneen, koska hän ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja 15 c §:ssä säädettyssä ajassa covid-19-epidemiaan liittyvästä syystä. Samalla nykyinen 5 momentti siirtyisi 6 momentiksi.

Korkeakoulututkinto, jonka perusteella oikeus hyvitykseen ratkaistaan, on opiskelijan ensimmäiseksi suorittama, hyvitykseen oikeuttava korkeakoulututkinto. Esimerkiksi alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneen opintovelallisen oikeus hyvitykseen määräytyy yleensä sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon perusteella tai opiskelijan hakemuksesta alemman korkeakoulututkinnon perusteella. Hakemus on jätettävä Kelalle kahden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen perusteella ei voi kuitenkaan saada suoritusajakaavamukseen pidennystä hyvitykseen myöhemmin suoritettavan ylemmän korkeakoulututkinnon perusteella. Tällöin alempi korkeakoulututkinto ei ole tutkinto, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainahyvitykseen.

Syyslukukauden 2020 aikana korkeakoulututkinnon suorittaneiden opintolainahyvitykset ratkaistaan Kelassa 2021 huhtikuun alussa. Jos tutkinnon suorittamisaika ylittää hyvitykseen oi-

keuttavan määräajan, opintovelallinen saa Kelasta hylkäävän päätösehdotuksen. Päätösehdotuksen saatuaan opintolainansaaja voi määräajassa tehdä uudelleen käsittelypyyntö, jossa hän selvittää viivästyksen syyt tai syyt.

Suoritusaikavaatimusta pidennettäisiin yhdellä lukukaudella syyslukukautena hyvitykseen oikeuttavan 2020 korkeakoulututkinnon suorittaneilla lainansaajilla, joiden opintojen viivästyminen syynä on se, ettei opiskelija ole voinut suorittaa tutkintoon vaadittavia opintoja. Esimerkiksi lopputyön valmistuminen tai pakollisten opintojakson tai harjoittelun suorittaminen on voinut estyä useista syistä kevään 2020 aikana koronaepidemiaan liittyvien rajoitusten ja poikkeusolojen vuoksi. Pakollisten opintojen suorittaminen on voinut estyä myös esimerkiksi aluehallintoviranomaisten ja korkeakoulujen päättämien covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien takia. Korkeakoulujen tilat olivat suljettuina aluehallintoviranomaisten päätösten mukaisesti 18.3.—13.5.2020, jonka jälkeen tiloja on voinut käyttää noudattaen tartuntatautilain tarkoittamista sekä tilojen käytöstä annettuja ohjeita.

Lasta huoltavat opiskelijat ovat voineet joutua ottamaan lapsensa pois päiväkodista esimerkiksi riskiryhmäyhteyden vuoksi, jolloin opintojen suorittaminen on voinut vaikeutua tai jopa keskeytyä useaksi kuukaudeksi. Opiskelijan tai hänen perheenjäsenen sairastuminen covid-19-virukseen on voinut vaikuttaa siten, ettei opiskelija ole voinut suorittaa opintojaan normaaliin tapaan. Perheenjäsenen sairastumisen vuoksi opiskelija on lisäksi voinut joutua karanteeniin, joka on voinut rajoittaa opintojen suorittamista.

Jos opiskelija itse on sairastunut covid-19-virukseen tai sairastunut sen seurauksena muulla tavalla, voidaan tutkinnon suorittamisaikaa pidentää myös ehdotetun 4 momentin nojalla. Tällöin ei edellytetä, että voimassa olevan lain 15 d §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen ehto sairauspäivärahan tai täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan korvauksen, kuten tartuntatautilain mukaisen tartuntapäivärahan saamisesta täyttyy vähintään yhtäjaksoisesti 30 päivän aikana. Covid-19-virukseen sairastuneet eivät välttämättä ole voineet hakea kyseistä etuutta.

15 h §. *Opintolainavähennys opintojen viivästyessä covid-19-epidemian vuoksi.* Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi opintotukilakiin uusi 15 h §, jonka mukaan opintolainansaaja, johon sovelletaan opintolainavähennystä koskevia säännöksiä, olisi oikeutettu opintolainavähennykseen, vaikka hänen tutkinnon suorittamiseen käyttämänsä aika on yhden lukukauden opintotukilain muuttamisesta annetun lain (1243/2013) voimaan tullessa voimassa olleen opintotukilain 16 d §:ssä tarkoitettua aikaa pidempi, jos hän on syyslukukauden 2020 aikana suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainavähennykseen ja hän osoittaa opintojensa viivästyneen, koska ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja edellä tässä pykälässä tarkoitettussa opintotukilain 16 d §:ssä säädettyssä ajassa covid-19-epidemiaan liittyvästä syystä.

Lain 1243/2013 voimaantulosäännöksen mukaan henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen lain 1243/2013 voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainavähennystä koskevia säännöksiä. Opintolainavähennykseen oikeutetuista säädetään ennen 1243/2013 voimaan tulleen opintotukilain 16 d §:n 1 momentissa siten, että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen, kun tutkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää yliopistolain nojalla säädetyn kyseisen tutkinnon laajuuden mukaisen ajan enintään kahdella lukuvuodella. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen, kun tutkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää ammattikorkeakoululain nojalla säädetyn kyseisen tutkinnon laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukuvuodella. Alemman korkeakoulututkinnon suorittaneella, joka on valittu suorittamaan pelkästään alempaa korkeakoulututkintoa, on oikeus opintolainavähennykseen, kun tutkinnon suorittamiseen käytetty aika

ylittää yliopistolain nojalla säädetyn tutkinnon laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukuvuodella. 16 d §:n 2 momentin mukaan ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen vastaavin perustein.

Ehdotetun uuden 15 h §:n mukaan edellä mainitut opintolainavähennykseen oikeuttavan tutkinnon suoritusajat olisivat yhden lukukauden pidempiä, jos opintolainansaaja on syyslukukauden 2020 aikana suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainavähennykseen ja hän osoittaa opintojensa viivästyneen, koska ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja edellä tässä pykälässä tarkoitetussa opintotukilain 16 d §:ssä säädetystä ajassa covid-19-epidemiaan liittyvästä syystä. Syyslukukauden 2020 aikana korkeakoulututkinnon suorittaneiden opintolainavähennykset ratkaistaan Kelassa keväällä 2021. Jos tutkinnon suorittamisaika ylittää hyvitykseen oikeuttavan määräajan, opintovelallinen saa Kelasta hylkäävän päätösehdotuksen. Päätösehdotuksen saatuaan opintolainansaaja voi määräajassa tehdä uudelleen käsittelypyyntö, jossa hän selvittää viivästyksen syyn tai syyt. Covid-19-epidemiaan liittyvät syyt opintojen viivästyneeseen voivat olla opintolainavähennyksen piiriin kuuluvilla samoja kuin edellä 15 d §:n perusteluissa kuvatut opintolainahyvityksen piiriin kuuluvilla.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2021. Lain 15 c §:n 4 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi laskettaessa tutkinnon suorittamisaikaa opintolainansaajalle, joka on ensimmäisen kerran saanut opiskeluoikeuden korkeakoulututkinnon suorittamiseksi lukuvuodesta 2020—2021 alkaen.

7 Suhde talousarvioesitykseen

Opintolainahyvitykseen on ehdotettu momentille 29.70.52 opintolainan valtiontakaus vuodelle 2021 64 milj. euroa, jossa on otettu huomioon hyvityksen saajamäärän kasvu. Hyvitykseen oikeutettujen määrä ja siitä aiheutuvat menot voisivat pienentyä, jos covid-19-epidemian vaikutuksia opiskeluedellytyksiin ei huomioitaisi opintolainahyvityksen ehdoissa. Ehtojen joustavoittamisen myötä hyvityksen saisivat vain joitakin kuukausia nykyistä suoritusaikavaatimusta pidemmässä ajassa tutkinnon suorittaneet opintovelalliset, joiden opintoihin covid-19-epidemialla on ollut vaikutusta. Kohderyhmään kuuluisivat ne syyslukukautena 2020 korkeakoulututkinnon suorittaneet opintolainansaajat, joiden olisi tullut valmistua viimeistään kevätlukukauden 2020 loppuun mennessä.

Opintolainavähennysoikeuden joustavoittaminen koskisi enintään joitakin kymmeniä opintolainansaajia vähentäen valtion verotuloja vaihteittain vuodesta 2021 alkaen. Vähennys perustuu lyhennyksen määrään, joten verotulot vähenisivät vuosittain enintään kymmeniä tuhansia euroja. Jos joustavoittaminen koskisi esimerkiksi 20 opintolainavähennykseen oikeutettua opintovelallista, se vähentäisi valtion verotuloja muutaman vuoden sisällä 70 000 euroa keskimääräisen vähennyksen ollessa noin 3 500 euroa.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 16 §:n 2 momentti sisältää julkiseen valtaan kohdistuvan velvollisuuden turvata jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Velvollisuus kattaa myös opintotuen. Yhtäläiset mahdollisuudet turvataan sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväk-

HE 208/2020 vp

syttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Ehdotetuilla säännöksillä ei aseteta ketään eri asemaan, vaan niillä edistetään yhdenvertaisuutta ja varmistetaan opiskelijoiden oikeusturvan toteutuminen. Opintolainahyvityksen ehtojen muutoksella vahvistetaan niiden opiskelijoiden oikeusturvaa, joiden opintojen aloittaminen estyy tai opinnot viivästyvät koronavirusepidemian vuoksi. Yhdistyneen kuningaskunnan EU-eroon liittyvällä opintotukilain soveltamisalan muutoksella turvataan opiskelijoille yhdenvertaisesti taloudellisia edellytyksiä opiskeluun sekä otetaan huomioon EU-lainsäädännön edellyttämä unionin kansalaisten liikkumisvapauden vaatimus.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 1 §:n 2 ja 3 momentti sekä 15 c §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentti laissa 361/2007 ja 3 momentti laissa 670/2013 ja 15 c §:n 3 momentti laissa 1243/2013, sekä
lisätään 15 c §:ään sellaisena kuin se on laissa 1243/2013, uusi 4 momentti ja 15 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1213/2019, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, sekä lakiin uusi 15 h §, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Suomen kansalaista koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan myös henkilöön:

- 1) joka Euroopan yhteisön lainsäädännön taikka Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu tämän lain mukaiseen opintotukeen;
- 2) jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa; taikka
- 3) jolla on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen 2019/C 384 I/01 (*erosopimus*) 15 artiklan mukainen oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.
Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:
 - 1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa (P-EU);
 - 2) hän on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava taikka hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti;
 - 3) hän on Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa ulkomaalaislain 157 §:ssä säädetyllä tavalla siten kuin Pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu; taikka
 - 4) hän on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen tai hänen perheenjäsenensä, hänen oleskeluoikeutensa perustuu erosopimukseen ja hänellä on erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisen hakumenettelyn perusteella annettu oleskeluoikeuden osoitukseksi ulkomaalaislain 33 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupakortti.

15 c §

Opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamisaikavaatimus

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan suomalaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan kuitenkin sen lukukauden alusta, jona opiskelija:

1) on ensimmäisen kerran ollut läsnä oleva opiskelija, jos hän on edeltävänä lukukautena ollut poissa oleva opiskelija suomalaisessa korkeakoulussa yliopistolain 39 ja 40 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (515/2020) 39 §:n 4 momentin tai ammattikorkeakoululain 14 ja 29 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (516/2020) 29 §:n 4 momentin perusteella; taikka

2) on aloittanut korkeakoulututkinnon suorittamisen ulkomaisessa korkeakoulussa, jos hän on ollut edeltävänä lukukautena estynyt aloittamasta opintojaan ulkomaisessa korkeakoulussa covid-19-epidemiaan liittyvän viranomaismääräyksen vuoksi tai muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä.

15 d §

Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä

Opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka hänen tutkinnon suorittamiseen käyttämänsä aika on yhden lukukauden 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos:

1) hän on syyslukukauden 2020 aikana suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainahyvitykseen; ja

2) hän osoittaa opintojensa viivästyneen, koska hän ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja 15 c §:ssä säädettyssä ajassa covid-19-epidemiaan liittyvästä syystä.

15 h §

Opintolainavähennys opintojen viivästyessä covid-19-epidemian vuoksi

Opintolainansaaja, johon sovelletaan opintolainavähennystä koskevia säännöksiä, on oikeutettu opintolainavähennykseen, vaikka hänen tutkinnon suorittamiseen käyttämänsä aika on yhden lukukauden opintotukilain muuttamisesta annetun lain (1243/2013) voimaan tullessa voimassa olleen opintotukilain 16 d §:ssä tarkoitettua aikaa pidempi, jos:

1) hän on syyslukukauden 2020 aikana suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainavähennykseen; ja

2) hän osoittaa opintojensa viivästyneen, koska ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja edellä tässä pykälässä tarkoitettussa opintotukilain 16 d §:ssä säädettyssä ajassa covid-19-epidemiaan liittyvästä syystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

HE 208/2020 vp

Lain 15 c §:n 4 momenttia sovelletaan laskettaessa tutkinnon suorittamisaikaa opintolainansaajalle, joka on ensimmäisen kerran saanut opiskeluoikeuden korkeakoulututkinnon suorittamiseksi lukuvuodesta 2020—2021 alkaen.

Helsingissä 5.11.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan opintotukilain (65/1994) 1 §:n 2 ja 3 momentti sekä 15 c §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentti laissa 361/2007 ja 3 momentti laissa 670/2013 ja 15 c §:n 3 momentti laissa 1243/2013, sekä
lisätään 15 c §:ään sellaisena kuin se on laissa 1243/2013, uusi 4 momentti ja 15 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1213/2019, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, sekä lakiin uusi 15 h §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Suomen kansalaista koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan myös henkilöön:

1) joka Euroopan yhteisön lainsäädännön taikka Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu tämän lain mukaiseen opintotukeen; *taikka*

2) jolla on ulkomaalaislain (310/2004) 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa (P-EU);

2) hän on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava taikka hänen perheenjäsenensä, jonka

Suomen kansalaista koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan myös henkilöön:

1) joka Euroopan yhteisön lainsäädännön taikka Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu tämän lain mukaiseen opintotukeen;

2) jolla on ulkomaalaislain (310/2004) 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa; *taikka*

3) jolla on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienenergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen 2019/C 384 I/01 (erosopimus) 15 artiklan mukainen oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa (P-EU);

2) hän on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava taikka hänen perheenjäsenensä, jonka

Voimassa oleva laki

oleskeluoikeus on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti; tai

3) hän on Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa ulkomaalaislain 157 §:ssä säädetyllä tavalla siten kuin pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu.

15 c §

Opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamisaikavaatimus

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

Ehdotus

oleskeluoikeus on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti;

3) hän on Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa ulkomaalaislain 157 §:ssä säädetyllä tavalla siten kuin Pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu; *taikka*

4) hän on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen tai hänen perheenjäsenensä, hänen oleskeluoikeutensa perustuu erosopimukseen ja hänellä on erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisen hakumenettelyn perusteella annettu oleskeluoikeuden osoitukseksi ulkomaalaislain 33 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupakortti.

15 c §

Opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamisaikavaatimus

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan *suomalaisessa tai ulkomaisessa* korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan kuitenkin sen lukukauden alusta, jona opiskelija:

1) on ensimmäisen kerran ollut läsnä oleva opiskelija, jos hän on edeltävänä lukukautena ollut poissa oleva opiskelija suomalaisessa korkeakoulussa yliopistolain 39 ja 40 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (515/2020) 39 §:n 4 momentin tai ammattikorkeakoululain 14 ja 29 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (516/2020) 29 §:n 4 momentin perusteella; *taikka*

2) on aloittanut korkeakoulututkinnon suorittamisen ulkomaisessa korkeakoulussa, jos hän on ollut edeltävänä lukukautena estynyt aloittamasta opintojaan ulkomaisessa korkeakoulussa covid-19-epidemiaan liittyvän viranomaismääräyksen vuoksi tai muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 d §

15 d §

Opintolainahyvyitys opintojen viivästyessä

Opintolainahyvyitys opintojen viivästyessä

Opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvytykseen, vaikka hänen tutkinnon suorittamiseen käyttämänsä aika on yhden lukukauden 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos:

1) hän on syyslukukauden 2020 aikana suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainahyvytykseen; ja

2) hän osoittaa opintojensa viivästyneen, koska hän ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja 15 c §:ssä säädettyssä ajassa covid-19-epidemiaan liittyvästä syystä.

15 h §

Opintolainavähennys opintojen viivästyessä covid-19-epidemian vuoksi

Opintolainansaaja, johon sovelletaan opintolainavähennystä koskevia säännöksiä, on oikeutettu opintolainavähennykseen, vaikka hänen tutkinnon suorittamiseen käyttämänsä aika on yhden lukukauden opintotukilain muuttamisesta annetun lain (1243/2013) voimaan tullessa voimassa olleen opintotukilain 16 d §:ssä tarkoitettua aikaa pidempi, jos:

1) hän on syyslukukauden 2020 aikana suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka perusteella ratkaistaan oikeus opintolainavähennykseen; ja

2) hän osoittaa opintojensa viivästyneen, koska ei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja edellä tässä pykälässä tarkoitettussa opintotukilain 16 d §:ssä säädettyssä ajassa covid-19-epidemiaan liittyvästä syystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 15 c §:n 4 momenttia sovelletaan laskettaessa tutkinnon suorittamisaikaa opintolainansaajalle, joka on ensimmäisen kerran

HE 208/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*saanut opiskeluoikeuden korkeakoulututkin-
non suorittamiseksi lukuvuodesta 2020—
2021 alkaen.*